

23 Δεκεμβρίου 2015

Σέρβοι και Έλληνες: φίλοι στα Βαλκάνια... (Στράτος Θεοδοσίου, Καθηγητής Ιστορίας & Φιλοσοφίας της Αστρονομίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

[/ Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Belgrade fortress and Kalemegdan park at night

Παρά τις αντιπαλότητες και τους αυτονόητους ανταγωνισμούς τους, όλοι οι λαοί της Βαλκανικής χερσονήσου, στην ιστορική τους πορεία, λίγο πολύ, ανέπτυξαν εκλεκτικές συγγένειες και προσεγγίσεις μεταξύ τους. Ιδιαίτέρως, οι Σέρβοι και οι Έλληνες, από την ύστερη βυζαντινή περίοδο και μετά, συντήρησαν κυρίως τις προσεγγίσεις τους και όχι τις αντίστοιχες αντιπαλότητές τους, αφού τους ένωνε η Ορθοδοξία, ως κοινή θρησκεία, κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής.

Η ιστορία των Σέρβων, αλλά και των άλλων λαών των Βαλκανίων, καθώς και η εθνογένεσή τους, έχει να κάνει ακριβώς με τις σχέσεις που είχαν αναπτύξει με το

Βυζάντιο, ενώ η ισχυροποίησή τους ταυτίζεται με την αποδυνάμωση της πάλαι ποτέ ισχυρής αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια, παρά το οδυνηρό τουρκικό μεσοδιάστημα και την κατάκτηση της Σερβίας από τους Τούρκους, οι Σέρβοι αποτέλεσαν έναν από τους σημαντικότερους πολιτικούς παράγοντες των Βαλκανίων.

Η έρευνα επικεντρώνεται σ' αυτό ακριβώς το κράτος των Βαλκανίων, γιατί η μεσαιωνική ιστορία του είναι μάλλον άγνωστη στη σημερινή Ελλάδα, παρά το ότι συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την αντίστοιχη Βυζαντινή ιστορία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ένα ισχυρό σερβικό κράτος ουσιαστικά δημιουργήθηκε κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο της δυναστείας των Παλαιολόγων. Τότε όμως η ελληνική Ανατολική Ρωμαϊκή αυτοκρατορία είχε συρρικνωθεί και δεν είχε ούτε τη δύναμη ούτε το σθένος να δημιουργήσει ισχυρό στρατό και να υπερισχύσει των αντιπάλων της. Γι' αυτό τον λόγο τα προβλήματα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας με τους Σέρβους λύνονταν είτε με μικρές αψιμαχίες είτε μέσω της διπλωματικής οδού, όταν στάλθηκαν ως πρέσβεις των Βυζαντινών αυτοκρατόρων στην αυλή των Σέρβων βασιλέων, ο Θεόδωρος Μετοχίτης (1260/61-1331) και ο μαθητής του ο Νικηφόρος Γρηγοράς (1295-1360). Συνεπώς, δεν συντάραξαν τις σχέσεις τους κάποιες σοβαρές ή αιματηρές μάχες και τα αντίστοιχα αντίποινά τους, όπως για παράδειγμα με τους Βουλγάρους, οι σχέσεις των οποίων με το Βυζάντιο, που άρχισαν ήδη από τον 7ο αιώνα, έχουν καλά μελετηθεί και έχουν καταγραφεί στα ελληνικά βιβλία Ιστορίας. Δηλαδή, δεν θα συναντήσουμε στους Σέρβους έναν Κρούμμο, ο οποίος αποκεφάλισε τον αυτοκράτορα Νικηφόρο Α΄, επαργύρωσε το κρανίο του και το χρησιμοποίησε για να πίνει κρασί, αλλά ούτε και έναν Βασίλειο Β΄ Βουλγαροκτόνο, που τύφλωσε, 15.000 αιχμαλώτους Βούλγαρους πολεμιστές του Σαμουήλ, αφήνοντας, ανά εκατό, έναν μονόφθαλμο.

Οι σχέσεις των Σέρβων με το Βυζάντιο εν γένει κύλησαν ήρεμα και έτσι δεν καταγράφηκαν στην Ιστορία που μαθαίνουμε στα ελληνικά σχολεία. Πιθανόν σήμερα να καλύπτουν το πολύ μία έως δύο σελίδες. Εντούτοις, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι δείχνουν την προσπάθεια των σερβικών φύλων να οργανωθούν σε ένα ενιαίο κράτος μέσα από τις ευκαιρίες, τις συγκυρίες και τις δυνατότητες που τους έδιναν οι συνθήκες και τα γεγονότα της τότε εποχής. Συγκεκριμένα, κατά τον 12ο αιώνα οι Σέρβοι βρίσκονταν ενώπιον μιας εξαντλημένης Βυζαντινής αυτοκρατορίας και ενός μάλλον διασπασμένου και τελικά εξαντλημένου βουλγαρικού κράτους. Απερίσπαστοι λοιπόν οργανώθηκαν, δυνάμωσαν και εν τέλει δημιούργησαν μια αυτοκρατορία, έστω και εφήμερη, με τον ικανό και δραστήριο ηγέτη τους τον Στέφαν Ντούσαν (1308-1355). Ο Ντούσαν προσπάθησε να αναδείξει τους Σέρβους στο κυρίαρχο ορθόδοξο χριστιανικό κράτος της Βαλκανικής και ο ίδιος να αποτελέσει τον αυτοκράτορα των Σέρβων

και των Ελλήνων.

Την ίδια περίοδο, στα τέλη του 14ου αιώνα, εμφανίστηκαν από την Ανατολή στην Ευρώπη, οι δυναμικές και πολεμοχαρείς οθωμανικές τουρκικές ορδές, οι οποίες -στο πέρασμά τους- στα Βαλκάνια σάρωσαν τα πάντα και τελικά υποδούλωσαν για πολλούς αιώνες όλους τους χριστιανικούς βαλκανικούς λαούς.

Εν κατακλείδι, η μελέτη μου αυτή είναι μια συνοπτική βαλκανική «μεσαιωνική» ιστορία από τον 6ο έως τον 15ο αιώνα, που έχει γραφεί έτσι ώστε να είναι κατανοητή από το ευρύ κοινό, χωρίς να επιζητεί δάφνες πανεπιστημιακού συγγράμματος. Η ανάγκη προέκυψε, από μια άλλη έρευνα[1], όπου έκπληκτος ανακάλυψα ότι η μεσαιωνική σερβική ιστορία, ούτε καλώς μελετημένη είναι στην Ελλάδα, ούτε γνωστή, παρά το γεγονός ότι πολλαπλώς συνδέεται και αλληλοκαλύπτεται με φάσεις, της καλά μελετημένης και γνωστής βουλγαρικής ιστορίας, αλλά και της Βυζαντινής της αντίστοιχης περιόδου.

[1] Θεοδοσίου Στράτος και Δανέζης Μάνος, Στα Χρόνια του Βυζαντίου-Οι θετικοί επιστήμονες, ιατροί, χρονολόγοι και αστρονόμοι, Εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα, 2010.

Παρατήρηση: Το παρόν κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το νεοεκδοθέν βιβλίο του Αν. Καθηγητή του Παν/μίου Αθηνών, Στράτου Θεοδοσίου, «ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΣΛΑΒΟΙ - Η ιστορική πορεία των βαλκανικών κρατών από την κάθοδο των σερβικών φύλων στα Βαλκάνια έως την άλωση της Κωνσταντινούπολης»